

Секція: Інвестиції та інновації

Петренко Вікторія Сергіївна

доктор економічних наук,

доцент кафедри фінансів, обліку та підприємництва

Херсонський державний університет

м. Херсон, Україна

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЗА РІЗНИМИ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ МОДЕЛЯМИ

Впровадження сучасних форм і моделей управління інноваційними процесами передбачає зміну концептуальних підходів до фінансування. Згідно з теоретичними та емпіричними дослідженнями, поведінка інвесторів, у тому числі банків та потенційних інвесторів у фінансуванні різних видів інноваційних проектів у сучасних умовах, істотно впливає на темпи економічного зростання в окремих галузях та економіці в цілому.

У випадку фінансування складного інноваційного проекту ситуація інша. Такі проекти, по-перше, вимагають значно більших інвестицій, ніж традиційні; по-друге, мають більший ступінь невизначеності та ризику; по-третє, довгострокові (до декількох десятків років) і багатоступінчасті; і по-четверте, характеризуються складною і менш надійною схемою обміну інформацією між кредитором і позичальником, коли кредитор не має всієї необхідної інформації про вплив проекту і масштаби його реалізації.

Досліджені моделі фінансування інноваційних проектів показали, що зараз існують дві різні системи фінансування інноваційних проектів: «Single-subject» та «Multi-agent».

Згідно з практикою, особливістю реалізації великомасштабних інвестиційно-інноваційних проектів є необхідність врахування наявності трьох видів інтересів: отримання прибутку підприємця від реалізації

проекту (позичальника), отримання прибутку кредитора (банку, іншої фінансової установи та іншого інвестора) від інвестування коштів (інвестора) та суспільної користі (у вигляді збільшення секторальної та національної конкурентоспроможності продукції, збільшення експорту, зростання економічного зростання тощо). Оптимальною є ситуація, коли реалізуються всі три групи інтересів [1, с. 12].

Одним з недоліків одноагентної моделі (Single-subject) кредитування інноваційного проекту є можливість порушення інтересів кредитора. Останнє пояснюється тим, що в реальному житті існує проблема обміну інформацією між кредитором і позичальником. Більш того, оскільки є приватний інтерес позичальника, то він буде зацікавлений у продовженні та завершенні проекту будь-якими засобами. Що стосується інвесторів, то він отримує приватну вигоду від реалізації проекту в цілому. Це означає, що фінансування проекту на першому етапі, не буде отримувати пільги. Таким чином, навіть коли позичальник дізнається про реальну слабку роботу проекту на ранній стадії (як правило, це відбувається наприкінці першого етапу стадії), він все ще зацікавлений у продовженні фінансування проекту та надає інвестору реорганізацію план вище після початку фінансування проекту на другому етапі. Як наслідок, інвестор (кредитор) дізнається про низьку ефективність проекту лише на другому етапі, тому рішення про припинення фінансування або реорганізацію проекту може бути прийняте лише на третьому етапі. Однак, побоюючись втрати вже здійснених інвестицій, інвестор (кредитор) зазвичай вирішує питання про завершення проекту, навіть з меншими прибутками [2, с. 215].

Модель фінансування великих інвестиційних проектів декількома інвесторами працює по-іншому. За ефективністю проекту фінансування припиняється вже після першого етапу. Як наслідок, проекти з низькою ефективністю не отримують підтримки і тим самим не відволікають фінансові ресурси від більш прибуткових або життєздатних проектів.

Порівняльна характеристика основних критеріїв відбору інноваційних проектів для фінансування в рамках «Single-subject» та «Multi-agent» інвестиційних моделей показана на прикладі коаліційного механізму на низькому рівні або сумнівним у таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика основних критеріїв відбору інноваційних проектів для фінансування за різними інвестиційними моделями

Критерії	Модель «Single-subject»	Модель «Multi-agent»
Характеристика підходу до фінансування проекту	Гнучкий. Можливе навіть фінансування малоєфективних проектів	Жорсткий. Фінансування лише високоєфективних проектів
Ступінь тяжкості попереднього відбору проектів інвесторами	Високий	Високий
Можливість реструктуризації проекту	Так, на будь-якому етапі	Ні, фінансування припиняється, коли ефективність проекту зменшується, у тому числі на ранніх стадіях
Розподіл інвестиційного ризику	Індивідуальний ризик	Диверсифікація ризиків
Обсяги ресурсів для фінансування	Малий	Можливість накопичення значних ресурсів
Регулярність платежів.	Можливі проблеми з мобілізацією на фінансування проекту ресурсів для фінансування окремих етапів	Відсутність затримок у фінансуванні на кожному наступному етапі через диверсифікацію джерел фінансування
Ефективний обмін інформацією про проект.	Відсутність якісного обміну інформацією між кредитором і позичальником	Високі витрати на обмін інформацією
Конфлікт інтересів	Конфлікт приватних інтересів кредитора і позичальника	Конфлікт приватних інтересів кредиторів при обміні інформацією

Як видно з табл. 1, висвітлені моделі інноваційних проектів мають фінансові переваги та недоліки. Основною проблемою «Single-subject»

моделі є неможливість розподілу можливих інвестиційних порушень графіку платежів на інвестиційний ризик, низький рівень ресурсів для фінансування та фінансування окремих етапів інноваційного проекту, пов'язаних з відсутністю коштів інвестора на певний етап [3, с. 14].

Проте ці недоліки не є настільки важливими у випадку малих і короткострокових проектів, а також важливо реструктуризувати проект під час його реалізації внаслідок різних ситуаційних умов, а не через його остаточну недоцільність [4, с. 47].

Якщо існує потреба у фінансуванні складних інноваційних проектів, спрямованих на значні інвестиції та тривалий період реалізації, то більш вигідною є модель «Multi-agent» проектного фінансування.

Загальний аналіз переваг і недоліків цих моделей інвестування інноваційних проектів показав, що механізм багатоагентного обміну інформацією розглядається як певні переваги інвестора порівняно з фінансуванням індивідуальним інвестором. Навіть такі недоліки взаємодії між різними суб'єктами, як конфлікт приватних інтересів кредиторів у обміні інформацією та високе фінансування складних інвестиційних проектів, мають більшу перевагу, оскільки вони перешкоджають фінансовому продовженню сумнівних проектів. Це повністю стосується проблеми формування високотехнологічного виробництва в сільському господарстві шляхом впровадження інноваційних проектів.

Література

1. Економіка південного регіону: проблеми, стратегії, моніторинг: [колективна монографія]. – Херсон: ПП Вишемирського В.С., 2017. – С. 207-214.
2. Мельникова К.В. Шляхи зниження собівартості продукції за умов впровадження техніко-економічних новацій / К.В. Мельникова, Ю.К.

Василькова // Вісник Хмельницького національного університету.
Економічні науки 2016. – 3 (1). – С. 214-219

3. Petrenko V. Formation of vertically integrated agrarian enterprises with foreign capital. /V. Petrenko, K.Melnykova // Technology Transfer: Innovative Solutions in Social Sciences and Humanities, 2018. – С. 13-15.
4. Танклевська Н.С. Розвиток фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств: [Монографія] / Н.С. Танклевська, А.С. Карнаушенко - Херсон: Айлант, 2015. – 184 с.